Talousarviovalmistelu 2027

Kunnanhallitus 21.09.2026 § 152

Kunnanhallitus antoi 17.8.2026 / § 125 talousarvion valmisteluohjeen. Valmisteluohjeessa mainitaan, että kunnanhallitus antaa talousarviokehyksen 21.9.2026 kokouksessaan.

Kunnanhallitus on syksyn 2026 kokouksissaan perehtynyt taloussuunnitelmavuosien 2027-2029 talouden kehitykseen ennusteisiin. Valtuuston on seminaarissaan 14.9.2026 saanut taloussuunnittelun tilannekatsauksen tiedokseen ja antanut evästykset kunnanhallitukselle ja johtoryhmälle.

Kunnanhallitus käsittelee 21.9.2026 kokouksessaan valtuuston evästyksiä ja antaa lopullisen talousarviokehyksen 28.9.2026 kokouksessaan.

Kunnanjohtajan talousarvioesitys käsitellään kunnanhallituksessa 30.11.2026. ja kunnanhallituksen talousarvioesitys valtuustossa 7.12.2026.

Valmistelija	Talous- ja hallintojohtaja
Esittelijä	Kunnanjohtaja

Päätösehdotus

Kunnanhallitus saattaa talousarvion valmistelutilanteen tiedokseen ja käy evästyskeskustelun talousarviokehyksen loppuvalmistelulle.

Päätös

Kunnanhallitus saattoi talousarvion valmistelutilanteen tiedokseen ja kävi evästyskeskustelun talousarviokehyksen loppuvalmistelulle.

Tekninen johtaja Jouni Pekonen osallistui kokoukseen asian käsittelyn aikana.

Kokouksessa pidettiin tauko klo 18.30-18.36.

Ote	palvelualueet
Lisätietoja	talous- ja hallintojohtaja p. 050 539 8005

Kunnanhallitus 28.09.2026 § 163

Ptk tark.

Kunnanhallitus jatkaa taloussuunnitelmakauden valmistelua käymällä kokouksessa evästyskeskustelun ja siirtää talousarviokehyksen antamisen 5.10.2026 kokoukseensa.

Valmistelija Talous- ja hallintojohtaja

Esittelijä Kunnanjohtaja

Päätösehdotus

Kunnanhallitus saattaa talousarvion valmistelutilanteen tiedokseen ja käy evästyskeskustelun talousarviokehyksen loppuvalmistelulle.

Päätös

Kunnanhallitus saattoi talousarvion valmistelutilanteen tiedokseen ja kävi evästyskeskustelun talousarviokehyksen loppuvalmistelulle.

Ote palvelualueet
Lisätietoja talous- ja hallintojohtaja p. 050 539 8005

Kunnanhallitus 05.10.2026 § 169

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle talousarvio seuraavaksi kalenterivuodeksi sekä vähintään kolmea vuotta koskeva taloussuunnitelma. Talousarvion ja taloussuunnitelman tulee toteuttaa kuntastrategiaa, turvata kunnan tehtävien hoitaminen sekä olla taloudellisesti tasapainossa.

Vuoden 2027 talousarvio ja vuosien 2027–2029 taloussuunnitelma valmistellaan päivitetyn kuntastrategian, kunnan voimassa olevien suunnitelmien ja linjausten sekä tämän pykälän liitteenä olevan talouden tasapainottamissuunnitelman perusteella. Lautakuntien talousarvioesitykset käsitellään lokakuun 2026 loppuun mennessä. Kunnanhallituksen talousarviokäsittely on 30.11.2026 ja valtuuston talousarviokäsittely 7.12.2026.

Talousarvion valmistelun tavoitteena on vahvistaa kunnan taloutta pysyvästi. Liitteenä olevan tasapainottamissuunnitelman mukaan tavoitteena on saavuttaa vuosittain ylijäämäinen tulos viimeistään vuodesta 2028 alkaen, nostaa vuosikate vähintään poistojen tasolle, pienentää lainakantaa, mitoittaa investoinnit kunnan tulorahoituksen

mukaisiksi sekä sopeuttaa palvelu-, henkilöstö- ja toimitilarakenne kunnan taloudelliseen kantokykyyn.

Tasapainottaminen toteutetaan ensisijaisesti rakenteellisilla ja pysyvillä toimenpiteillä. Kertaluonteisia omaisuuden myyntituloja tai muita satunnaisia eriä ei lasketa pysyviksi käyttötalouden säästöiksi. Palvelualueiden tulee esittää talousarvioesityksissään konkreettiset toimenpiteet, joilla asetettu toimintakateraami saavutetaan.

Sopeuttamistoimenpiteitä kohdennetaan henkilöstörakenteeseen ja tehtävien järjestelyihin, toimitila- ja palveluverkkoon, kiinteistö-, energia- ja omaisuusjohtamiseen, hankintoihin ja sopimuksiin, prosessien uudistamiseen sekä maksuihin, taksoihin ja muihin tulolähteisiin. Hyvinvointipalveluissa otetaan huomioon opetuksen ja varhaiskasvatuksen lakisääteiset velvoitteet. Elinympäristöpalveluissa painotetaan kiinteistöjen, energian, omaisuuden ja investointien hallintaa. Keskushallinnossa tarkastellaan erityisesti prosesseja, hankintoja, tietojärjestelmiä, sopimuksia ja tehtävien organisointia.

Palvelualueiden toimintakateraami
Palvelualueiden vuoden 2027 talousarvioesitysten ulkoisen toimintakatteen enimmäistasot ovat seuraavat:

Palvelualue, (1 000 euroa)	**TP 2024**	**TP 2025**	**TA 2026**	**TAK 1/2026**	**TA-raami 2027**
Keskushallintopalvelut	-5 567	-7 533	-8 062	-8 141	**-8 220**
Hyvinvointipalvelut, (valtionosuus huomioitu)	-18 587	-19 709	-20 033	-20 033	**-20 150**
Elinympäristöpalvelut	-4 467	-3 571	-4 182	-4 477	**-4 900**
Yhteensä	**-28 621**	**-30 813**	**-32 277**	**-32 651**	**-33 270**

Toimintakateraamit ovat palvelualueita sitovia talousarvion valmistelutavoitteita. Lautakuntien talousarvioesitykset eivät saa ylittää asetettua ulkoisen toimintakatteen raamia. Jos palvelualueen esitys poikkeaa raamitasosta, esityksen yhteydessä on yksilöitävä poikkeaman syy ja esitettävä vaikutukseltaan vastaavat korvaavat toimenpiteet.

Verotulojen kehitys
Vuoden 2026 verotuoennuste on 28 360 000 euroa. Uusin vuoden 2027 ennuste verotuojen kehittyksestä on 29 000 000 euroa. Ennusteiden mukaan verotulot kasvaisivat 640 000 euroa eli noin 2,2 %. Ennusteet on laskettu 9,5 kunnanllisveroprosentilla. Ennusteissa on varauduttu asukasmäärän vähentymiseen. Verotulojen kasvu perustuu siten pääasiassa verotettavien ansiotulojen ja veropohjan kasvuun, ei väestönkasvuun.

Verotuloarvio tarkistetaan vielä ennen talousarvioesityksen lopullista käsittelyä.

Valtionosuuksien kehitys
Uusimmat valtionosuuslaskelmat vuodelle 2027 julkaistiin 22.9.2026. Laskelmat perustuvat valtiovarainministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön ennakkotietoihin, ja ne tarkentuvat loppuvuoden aikana.

Valtakunnallisesti kuntien peruspalvelujen valtionosuuden arvioidaan olevan vuonna 2027 noin 3,44 miljardia euroa, mikä on noin 110 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2026.

Liperin vuoden 2026 valtionosuuksien talousarviotaso on noin 9 050 965 euroa. Valtionosuuslaskelman mukaan Liperin kunnan valtionosuudet ovat vuonna 2027 yhteensä 9 160 818 euroa, mikä on 109 853 euroa ja noin 1,2 prosenttia enemmän kuin vuoden 2026 talousarviossa.

Ali-/ ylijäämä
Käyttötalous, verorahoitus, rahoituserät ja poistot huomioiden vuodelle 2027 muodostuu alijäämää noin 750 000 euroa. Vuoden 2027 jälkeen kumulatiivinen ali-/ ylijäämää on noin 0 eurossa.

Investointiraami
Investointitaso mitoitetaan vuosikatteen, lainakannan ja kunnan pitkän aikavälin taloudellisen kantokyvyn perusteella. Vuosien 2027–2029 nettoinvestointien tavoitetaso on vuosittain enintään 1,5–3,0 miljoonaa euroa ilman vesihuoltolaitoksen investointeja. Vesihuoltolaitoksen investoinnit ja rahoituskustannukset katetaan vesihuoltolaitoksen maksuilla ja muilla tuloilla.

Talouden tasapainottaminen taloussuunnitelmakaudella 2027-2029
Vuoden 2027 talousarvion valmistelun lähtökohtana on kunnan talouden tasapainottaminen. Kunnan taloudellinen tilanne edellyttää taloussuunnitelmakaudella 2027–2029 toimenpiteitä, joilla vuosikate saadaan poistojen tasolle, tilikauden tulos ylijäämäiseksi, investointitaso tulorahoituksen kannalta kestävälle tasolle sekä lainakannan kasvu pysäytettyä. Tämän vuoksi talousarvion valmistelun yhteydessä käsitellään myös vuosia 2027–2029 koskeva talouden tasapainottamisohjelma, joka toimii talousarvion ja taloussuunnitelman valmistelua ohjaavana asiakirjana. Tasapainottamisohjelmassa määritellään palvelualuekohtaiset talousraamit vuodelle 2027, talouden keskeiset tavoitteet sekä rakenteelliset toimenpiteet, joiden avulla taloussuunnitelmakauden talous pyritään saattamaan tasapainoon. Tasapainottamisohjelman päivittämistä on syytä tarkastella vuosittain talousarvion valmistelun yhteydessä.

Talouden ja toiminnan seuranta
Kunnanhallitus seuraa tasapainottamissuunnitelman toteutumista kokouksissaan kahden kuukauden välein. Lisäksi kunnanhallitukselle raportoidaan kuukausittain palvelualueiden käyttötalouden ja

investointien sekä koko kunnan tuloslaskelmaa toteumista. Valtuustolle raportoidaan talouden ja toiminnan kehittymisestä talousarvion, talouskatsausten ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Jos palvelualueiden talousarvion mukainen toiminatakate (käyttötalous) ja/tai investoinnit tai koko kunnan vuosikate heikkenevät talousarvioon nähden, palvelualueiden tulee valmistella kunnanhallitukselle korjaavat toimenpiteet.

Vaikutusten arviointi

Päätös ohjaa vuoden 2027 talousarvion valmistelua, hillitsee toimintamenojen ja velkaantumisen kasvua sekä kohdentaa investoinnit kunnan taloudellisen kantokyvyn mukaisesti. Raamin toteuttaminen edellyttää palvelu-, henkilöstö-, toimitila- ja toimintatapamuutoksia, joiden tarkemmat vaikutukset arvioidaan erikseen niitä koskevan päätöksenteon yhteydessä.

Valmistelija

Talous- ja hallintojohtaja

Esittelijä

Kunnanjohtaja

Päätösehdotus

Kunnanhallitus päättää:

1. asettaa vuoden 2027 talousarvion valmistelun ulkoisen toimintakatteen palvelualuekohtaiset raamit seuraavasti:
   - keskushallintopalvelut enintään -8 220 t€,
   - hyvinvointipalvelut enintään (vuosikate) -20 150 t€,
   - elinympäristöpalvelut enintään -4 900 t€
   - palvelualueet yhteensä enintään -33 270 t€
2. asettaa vuoden 2027 nettoinvestointien raamiksi elinympäristöpalveluille enintään 1,3 miljoonaa euroa ilman vesihuoltolaitoksen investointeja ja hyvinvointipalveluille enintään 0,25 miljoonaa euroa,
3. hyväksyä liitteenä olevan talouden tasapainottamissuunnitelman taloussuunnitelmakaudelle 2027-2029 ja esittää sen tiedoksi valtuustolle.

Päätös

Hyväksyttiin päätösehdotus.

Ote

Palvelualueet

Tiedoksi

Elinympäristö-, rakennus- ja ympäristö-, hyvinvointi- ja tarkastuslautakunnan sekä henkilöstö- ja työllisyysjaoston jäsenet

Lisätietoja

talous- ja hallintojohtaja p. 050 539 8005

Ptk tark.

Valtuusto 09.11.2026 § 37
350/02.02.00.01/2026

Päätös

Valtuusto merkitsi tiedoksi talouden tasapainottamissuunnitelman taloussuunnitelmakaudelle 2027-2029.

Lisätietoja talous- ja hallintojohtaja p. 050 539 8005

Ptk tark.